
SUGESTIJE NA NACRT ZAKONA O SLOBODI VJEROISPOVIJESTI

Čedomir Bogićević

This paper gives an analysis of the Draft Law on Freedom of Religion from the juristic and historical point of view, providing a basic stand and concrete remarks and suggestions on certain legal solutions from the Draft.

Načelne teze:

Ontologija i strukturna semantika i ciljevi zakonskih ustanova Nacrta su veoma dobri, pravedni, savremeni i predstavljaju veliki iskorak u normativnoj regulaciji ostvarivanja prava na vjeroispovjest, kao ljudskog prava.

Nacrt sadrži i konfuzije *konceptijske* prirode:

1. Naziv Zakona nije adekvatan jer je regulacija sloboda njihovo ograničavanje – *quod omnes definitionem determinatio est; omnis determinatio est negatio*. Zakon se više bavi pravnim položajem vjerskih zajednica, nego pravima vjernika. Ideja prava je i ideja slobode, a zakonom se ograničavaju slobode vjeroispovjesti samom njihovom regulacijom.

2. Koncept zakona konfundira individualno prav pojedinca na vjeroispovjest sa njegovim ostvarivanjem putem vjerske zajednice, kao kolektivnog prava. Treba razmisliti da vjersku zajednicu mogu da obrazuju i pripadnici različitih vjeroispovjesti. U Crnoj Gori imamo i crkve sa dva oltara, odnosno sa zajedničkim oltarom, a ekumenski pristup u savremenoj teozofiji i religiji zastupa ekumenizam i konvergenciju – sinkretizam i uzajamnost, različitost i poštovanje, istinsko ujedinjenje u bogu i ljudskom srcu.

3. Ovaj zakon je organske prirode – mali ustav, i treba da integriše još neke garancije i jemstva vjernika i vjerskih službenika, naročito sveštenečke krivice vjerskih službenika i disciplinske kazne koje im se mogu izreći od strane nadležnih organa vjerskih zajednica, a i da predvidi uslove i načine prijema putem tečaja vjerskih službenika u vjerske zajednice, kao i obavezu države da finansira penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika.

4. Veoma je dobra koncepcija da su vjerski objekti sagrađeni prije 1918. – državna svojina Crne Gore, i toga se principa treba dosljedno držati. Ovo je izraz istorijske empirije crnogorske države sankcionisan u čuvenim Financijalnim reformama Senata Crne Gore iz 1868. godine i supstancijalnog slobodarsko-istorijskog nagona crnogorskog naroda što ih je sagradio svojim životnim pregnućem kao prosvjetiteljske, slobodarske, moralne, religijske ustanove okrenute ljudskoj slobodi, dok je Cetinjski manastir uvijek bio državna rezidencija crnogorskih poglavara, a vjerski vladari crnogorski nijesu bili duhovni pastiri, nego svjetovne vladike (riječ vladika je ruski termin i znači vladar), pa je crnogorski vladikat bio u suštini principat, a država nije bila teokratske prirode, jer je svaku odluku Opštencrnogorskog zbora potpisao vladika, a svaku njegovu odluku potvrdio Opštencrnogorski zbor.

5. Termin „vjerska zajednica“ je pravilan i adekvatan termin i pojam, i sa stanovišta zakonodavne prirode ima funkciju najvišeg, opšteg pojma – *genus proximus*.

Aplikacije u pojedinostima:

Član 1 – Stav 3 treba da štiti: teistička (vjerovanje u jednog Boga), politeistička, panteistička i ateistička uvjerenja, kao i agnostički stav. Zbog toga je termin „neteistička vjeroispovijest“ u suštini negacija teističkih oblika vjerovanja, zbog čega taj termin treba zamijeniti pojmovima *panteizam* i *politeizam*.

Član 3 – Stav 1 treba da predvidi obrazovanje vjerske zajednice ne samo od građana iste vjeroispovijesti, nego od građana različitih vjeroispovijesti (multivjerske i multireligiozne vjerske zajednice). U Crnoj Gori postoje crkve sa dva oltara i samo su crkve ostale zatvorenička društva. Crna Gora je oduvijek društvo konvergencije i interkulturacije i treba omogućiti uzajamnost i prožimanje.

Član 11 – Dosljedan je juristički princip ili stav da teritorijalna organizacija vjerske zajednice djeluje u okviru granica teritorije države Crne Gore. Iz toga je koherentno izveden i princip registracije i mjesto sjedišta vjerske zajednice koje se registruju, odnosno imaju sjedište u Crnoj Gori. Sve je ovo u skladu sa teološkim, teozofskim, religijskim i konfesionalnim učenjem, ali i pravnom prirodom državnog prava u vezi s njenim odnosom prema regulaciji crkvenog pitanja: dokle je država, dotle je i crkva (*quius regio, eius religio*), to jest, jedna vjerska zajednica (npr. Crkva) kanonički, duhovno, funkcionalno i juridički živi i djeluje samo u okvirima granica državne teritorije. Ovaj načelni stav zakonopisac treba da dosljedno i koherentno izvede do kraja Nacrta Zakona i strogo ga se pridržava kao sigurnog kormilara u istorijsko-empirijskom i kulturno-teozofskom položaju vjerske zajednice prema državi, čime se odražava i

princip sekularnosti, ali i istovremeno i zadatak države da je pitanje organizacije prava na vjeroispovjest suštinsko pitanje državne jurisdikcije i nadležnosti.

Član 17 – Briše se (razlozi kao za član 14) Naime, Nacrtom rješenja ove zakonske odredbe negira se teza principa iz člana 11 Nacrta da vjerske zajednice djeluju unutar državne granice, pa se pravi izuzetak od osnovnog pravila čime se teza pretvara u antitezu. Ne može se dozvoliti vjerskoj zajednici čije je sjedište u inostranstvu da uređuje život i ostvaruje jurisdikciju nad svojim organizacionim djelovima u drugoj državi, a prije svega da od strane organa vjerske zajednice u inostranstvu bira vjerske poglavare u svojim organizacionim djelovima u Crnoj Gori. Time se negira suverenitet crnogorske države i omogućava miješanje organa vjerskih zajednica iz inostranstva u unutrašnja pitanja vjerskih zajednica čije je sjedište u Crnoj Gori. Pravo je svake etničke zajednice, kao i pravo svih građana, da pod uslovima utvrđenim Zakonom, osnuju svoje vjerske zajednice u Crnoj Gori, i njihovo je isključivo pravo da biraju svoje vjerske poglavare i uređuju unutrašnji život vjerske zajednice. Takva vjerska zajednica, koja može imati duhovničke i kanoničke odnose sa svojom matičnom vjerskom zajednicom u inostranstvu, ali sa kojom ne može imati bilo kakve juridičke, funkcionalne, i pravno-organizacione veze. Ovakav stav proizlazi iz načela izraženog u članu 11 Nacrta: dokle država, dotle i vjerska zajednica (Crkva, i drugi religijski oblik vjerske organizacije).

Član 19 – Stav 2 člana 19 mijenja se i glasi: „Protiv rješenja Ministarstva protiv upisa u registar može se izjaviti žalba nadležnom organu Vlade Crne Gore“(razlog: pravni lijek je temeljno načelo pravne zaštite drugostepenog organa u upravnom postupku koji ima devolutivno, suspenzivno, a može biti i remonstrativno sredstvo. Ignorisanjem žalbe kao

pravnog lijeka negiraju se pravna načela Ustava Crne Gore.) Svakako, protiv konačnih upravnih akata može se voditi upravni spor.

Član 21 – U odredbi člana 21 treba izostaviti načelo analogne regulacije vjerskih zajednica prema sistemu uređivanja nevladinih organizacija, jer je to krajnje neprimjereno i neprihvatljivo jer se vjerske zajednice po svom ontološkom određenju suštinski razlikuju i imaju drugačiju prirodu i ciljeve od organizacija nevladinog sektora.

Član 22 – Brisati stav 3 člana 21 Nacrta. Neprimjereno je upućivanje *per analogiam* na regulaciju nevladinih organizacija, čime se vjerske zajednice izjednačavaju sa nevladinim sektorom.

Član 38 – Briše se (Konceptom stipulisanog člana 38 inauguriše se klerikalna država što je u suprotnosti sa građanskim društvom i sekularnom državom kao temeljnim principima Ustava Crne Gore). Nacrt ovog člana je klerikalističko-fundamentalistički stav i predstavlja veliku razornu snagu na koncept građanskog i sekularnog društva i države crnogorske. Štaviše pravo da uvedu vjerske službenike imaće sutra tužilaštvo, sudstvo i policija. To je sramno. Čista podvala. Nikada Crna Gora nije imala takvo rješenje od dinastije Balšića do danas. Zamislite tu sliku jutarnjih obreda širom Crne Gore u vojnim kasarnama i policijskim postajama, potpuno neprimjereno dvadeset i prvom vijeku, za što je potrebno nekoliko stotina novih vjerskih službenika.

Član 52 – Ispred stava 1 člana 52 stavlja se novi stav 1 koji glasi: „Poništava se dekret regenta Aleksandra Karađorđevića od 17. Jula 1920“. (Glasnik – *Službeni list Ujedinjene Srpske Pravoslavne Crkve*, broj 1/1920).

Postojeći stav 1 postaje stav 2, iza riječi „godine“, treba da stoji tekst: „državna su svojina i kulturna baština Crne Gore“.

Dodaje se novi stav 3 koji treba da glasi: „Vjerski objekti svih vjerskih zajednica dostupni su svim vjernicima, vjerskim zajednicama i građanima za vjersku službu, obrede i bogoslužnja.“

U članu 52 dodaje se novi stav (stav 5) koji glasi: „Vlada Crne Gore urediće svojim aktom ili putem ugovora, u skladu sa zakonom, uslove i način korišćenja vjerskih objekata u državnoj svojini.“

Pravednost se sastoji u tome da ono što je umno dobije svoju egzistenciju (Platon). (Autorovi lični stavovi su upućeni obrađivaču Nacrta Zakona – Ministarstvu za ljudska i manjinska prava)